

Tutu ña ni ke'i Santiago

Ti'vi' ra cha'an'

¹ Yu'ü nduu' Santiago, te xika' nuu' nuu' Ndiosí xiin' nuu' xto'o e' Jesucristo. Ti'vi' i cha'an' ndo'ó ne uxi uvi ti'vi, ne ta'an' i, ne Israel, ne ni kiku ki'in' xaan' ijin yivi'.

Na nakuatia' nimá e' kii' yoo tundo'o' nuu' e'

² Ñani ta'an' i, na nakuatia' va nimá ndo' kii' ndo'o' ndo' nuu' ndee ka tundo'o'.

³ Kuächi ndii xä xiní ndo' ña kii' ndo'o' ndo' nuu' ndee ka ña'a xa'a' a ña iní ndo' xini ndo' Ndiosí ndii, chindiee' a te ita' ni'i ka ndo' nuu' ña iní ndo' jaan'.

⁴ Te naa' ita' ni'i ndo' nuu' ña iní ndo' jaan', te chindiee' a ndo'ó nuu' tundo'o' ndee so'o' ndi'i', te kündüü xächi' ndo' ne xata'an nuu' Ndiosí, te kündüü tu ndo' ne xinü xächi' nuu' a, te köö' ña kuní xächi' ka nuu' ndo'.

Kakan e' ña chuun va e' ña kakä ndaku e' nuu' Ndiosí

⁵ Te naa' yoo sava ndo'ó, ne kuní ka ña xini tuní nuu' ndii, kakän ndo' a nuu' Ndiosí, te taxi a ña jaan' nda'a' ndo'. Sakan' ña Ndiosí ndii, taxi' a kua'a' ña va'a nuu' e', te xi'é a nuu' e' xa'a' a ña xikán e' ña jaan' nuu' a.

⁶ Ndisü iní ndo' te kakän ndo' a, te kündüü ndo' ne uvi a xanini, sakan' ña ne uvi a xanini ndii, nduu' niä ndee naa tikui miní ka'nu', te' kua'an kuaxi xika' xaa' tachi', te yo'o' ni jaan' koyo' a ra'.

7 Kuachij ndii, ne xaa' ñaq jaqan' ndii, na käninjí niq ñaq natjin niq ijin ñaq xikán niq jaqan' nuu' xtq'o e'.

8 Sakan' ñaq ne uví nimá nduu' niq, te ximí' koo tu iní niq nuu' sakuu' ñaq xaa' niq.

9 Ñani ta'an' e', ne nda'vi kuu' ndii, na va'a kuni niq ñaq nduu' niq ne nda'vi kuu' nimá ni xaa' Ndiosí, sakan' ñaq ñaq vika' niq jaqan' ndii, ndoñu'u' a ndee naa ita ku'u.

10 Ndisu ne vika' ndii, na va'a kuni niq ñaq nduu' niq ne nda'vi kuu' nimá ni xaa' Ndiosí, sakan' ñaq ñaq vika' niq jaqan' ndii, ndoñu'u' a ndee naa ita ku'u. **11** Kuachij ndii, kij' ketä ñu'u sanandij' ndjee' a ndii, ichi ku'u jaqan', te koyo ita a, te ndoñu'u' ñaq ndatun' a. Iin kachi kundo'o tu ne vika', sakan' ñaq ndoñu'u' ne jaqan', te ndoñu'u' tu ñaq xachuun' niq xiin' ñaq vika' jaqan'.

Kuäsq' xito' kua'a Ndiosí ne yivi'

12 Sañu'u' va Ndiosí yoo ká xandieni nuu' ñaq xamaña, sakan' ñaq kij' kanando niq nuu' ñaq jaqan' ndii, natjin niq kivi' ñu'u ñaq koo' kivi' ndi'i, ñaq nduu' ndee naa corona ñaq ni'i ne kanando, ñaq ni taxi Ndiosí kuento a xa'a' nuu' ne ndani ña'a'.

13 Na kä'an yoo ká kij' xito' kua'a ñaq a' ñaq kinjí ndii: "Ndiosí ni xito' kua'a yu'u." Kuachij ndii koo' ndjee' ndee ijin ñaq a te sänama' a Ndiosí nuu' kuachij, te ni ndee mii' Ndiosí xito' kua'a ndee ijin ne yivi' te koyo niq nuu' kuachij.

14 Süu' jaqan' ndii ñaq kinjí, ñaq ndioo' ini mii' niq, nduu' ñaq xito' kua'a ñaq a', te xiku'un niq nuu' kuachij.

15 Te xa'a' a ñaq kinjí ndioo' ini niq ndii, xaa' niq kuachij. Te kij' xaa' te xaa' niq kuachij jaqan' ndii, kuvi xachi' niq nuu' Ndiosí xa'a' a jaqan'.

16 Né kua'a ñan̄i ta'an' i, kün̄i xa'an' xiin' mii' ndo'.

17 Kuäch̄i ndii Ndiosí taxi' sákkuu' ña, va'a, té sákkuu' ña ndoq̄o kuäch̄i mii' ndu'u' a ndivi', té suví tu a nduu' ña ni xá'a sákkuu' ña yi'é ndiee' ndivi'. Te Ndiosí ndii, kóo' kivi' namá a ndee naa xaa' ña yi'é ndiee' ndivi' jaq̄an', ni ndee näma tu a ndee naa xaa' kündu'vi ña jaq̄an'.

18 Te xa'a' a ña kuní mii' a, ni satuví a yoo' xiin' tu'un a, ña ndixá, té kündu' e' si'e a, né nuu' nuu' sákkuu' ña ni xá'a a.

Na kuni so'o e' tu'un Ndiosí, te saq̄ tu e' ña ka'án a

19 Né kua'a, ñan̄i ta'an' i, xa'a' a jaq̄an' na kuní a ña koo tu'va sákkuu' e' té kuni so'o e' ña ka'án inga né yivi', té ndiatu' e' xiin' ña ka'án e', té näsaq̄ yachi tu e'.

20 Kuäch̄i ndii, ña kui'e né yivi' ndii, täxi' a sachuun' ndäku niq̄a saq̄ kuní Ndiosí.

21 Ña jaq̄an' na kui' nakoq̄ ndo' sákkuu' ña xe'na', xiin' sákkuu' ña niq̄a ña yoo va nuu' kivi' nuu' ndo'. Te nätiin maso ndo' tu'un ña ni chi'i Ndiosí nimá ndo', sakan' ña ña jaq̄an' kumi' ndjee' té sákakú a ndo'ó.

22 Ndisu kün̄i xa'an' xiin' mii' ndo', süu' kuni so'o kuiti' ndo' tu'un jaq̄an'. Süu' jaq̄an' ndii, kuní a saq̄ tu ndo' ña ka'án a.

23 Kuäch̄i ndii, né xini so'o kuiti' tu'un jaq̄an', té xää' niq̄a ña ka'án a ndii, nduu' niq̄a ndee naa ijin né xito' ndiaq̄a ndi'i nuu' niq̄a nuu' yuu' peko.

24 Te kii' ndi'i koto ndiaa xiin' mii' niq̄a, té kua'án niq̄a ndii, ijin kan̄i va té nandoso' niq̄a saa' kaa' nuu' niq̄a.

25 Ndisu ne xini so'ó tu'un ndei' Ndiosí, te xito' ndi'i nia ña ka'án a xiin' nia, te ndikún kixin' nia a, te nändoso' nia a ndii, sañu'u' ña'a' Ndiosí, te xaa' nia a. Sakan' ña tu'un ndei' jaan' ndii, iin ña va'a ndi'i nduu' a, te sandoó ndiká a yoo' nuu' kuachi e'.

26 Te naa' yoo ką tuu ña nduu' nia ne xaa' xnä'a ña kuní Ndiosí, ndisu xito' nia saa koo yu'u' nia ndii, xini xa'an' xiin' mii' nia, te ndiaa ya'vi' ña xaa' nia jaan' nuu' a.

27 Sakan' ña ña ndoq xiin' ña ndaku nuu' yuva' e' Ndiosí, ña xtani a saa e' ndii, ña yo'o' nduu' a: ña koto e' ne kuachi' nda'vi, te sakan' tu ña'a' kuaan' kij' ndo'o' nia, te koto xiin' mii' e' nuu' kuachi ña yoo iin yivi'.

2

Vä'a nakaxin e' ne yivi'

1 Ñani ta'an' i, xa'a' a ña inj e' xini e' xto'o e' Jesucristo, ña ka'nu' koo' chukuu' ndii, kuní a ña iin kachi tjin manj' e' ndee ką nuu' ne yivi'.

2 Saq e' kuenta ndii, ndi'vi iin te vika' ni'nu' toto va'a, te ñu'u' tu iin kaxun nda'a' va'a nuu' nda'a' ra, mii' nakayá ndo', te ndi'vi tu iin te nda'vi kuu' ni'nu' toto yata' jkan'.

3 Te koto'ni ndo' nuu' te vika' jaan', te ka'an ndo' xiin' ra ndii: "Nia'a yatin yo'o' kundu'u' un', tákui'e", kachi ndo'. Te ka'an tu ndo' xiin' te nda'vi kuu' jaan' ndii: "Ndée kaq' kuiin ndichí yo'ó, uun ñu'u' mii' ita' xa'a' i yo'o' kundu'u' un'", kachi ndo' xiin' te jaan'. Naa' sakan' nduu' a ndii,

4 xaq iin kächi tijin manj' ndo' ne yivi' kij' xaa' ndo' sakan', te nduu' ndo' ndee naa te xa'nú kuachji, te xächuun' ndaku.

5 Ne kua'a ñanji ta'an' i, chüun xa'a' va ndo' ña ka'an i xiin' ndo' vitjin: ¿Ñáá xiní ndo' ña ni nakaxin Ndiosí ne nda'vi kuu' iin yivi' yo'o' te inji va nja kuni ña'a' nja? Te kij' xaa' nja sakan' ndii, ndee naa vika' nja nuu' a xa'a' a ña natiin' nja ña ka'ndia chuun' a nimá nja saa ni taxi a kuento a nuu' ne ndanji ña'a'.

6 Ndisu ndo'ó ndii, mii' kuu' ndo' xiin' ne nda'vi kuu' jaan'. ¿Saa tu xiní ndo' ña ne vika' jaan' nduu' ne mii' kuu' xiin' ndo', te suví tu nja nduu' ne tiin' kuachji siki' ndo'ó, te kua'an nja xiin' ndo' ndee vi'e mii' xa'nú te yivi' kuachji?

7 ¿Saa tu xiní ndo' ña suví tu nja nduu' ne kanja'a xa'a' kivi' ndatun' xto'ó e', ña inji e' xini e'?

8 Ka'án tu'un ndei' ka'nu' ka mii' yoso' a nuu' tutu Ndiosí ndii: "Kundanji ndo' ne yivi' xiin' ndo' ndee naa ndanji xiin' mii' mii' ndo'." Sakan' yoso' a. Naa' ndixa xnä'a saxinú ndo' ña jaan' ndii, va'a xaa' ndo'.

9 Ndisu na iin kachi tijin manj' ndo' ne yivi' ndii, xaq ni xaq ndo' kuachji xa'a' a ña ni xka'ndia ndoso' ndo' ña ka'án tu'un ndei' jaan', te xa ne ndiso' kuachji nduu' ndo' nuu' a.

10 Kuachji ndii yoo' ka saxinú sakuu' tu'un ndei' jaan', ndisu xka'ndia ndoso' nja iin yu'u' kuitji' a ndii, kumi' kuachji nja nuu' Ndiosí xa'a' sakuu' a.

11 Kuachji ndii, suví Ndiosí jaan' ni ka'an ndii: "Kumi' un' musa un'." Te suví tu a ni ka'an ndii: "Kä'ni' un' ne yivi'", ni kachji a. Ña jaan' na kuii' naa' ni kumi' ndo' musa ndo', ndisu ni xaq ni' ndo'

iin ne yivi' ndii, xaq kumi' kuachij ndo' nuu' Ndiosí xa'a' sakuu' tu'un ndei' a.

¹² Sakan' na kuii' ndo'ó ndii, ndatu'un' va'a' ndo', te sachuun' va'a' tu ndo', sakan' ña xini ndo' ña sana'má Ndiosí yoo' nuu' kuachij e' xiin' tu'un ndei' a, ña sandoo' ndiká yoo' nuu' kuachi e'.

¹³ Kuachij ndii kuvita xachi' ini Ndiosí xa'a' yoo' ka kij' sana'má ña'a' a naa' ni kuvita ini nia' xa'a' ne yivi', sakan' ña ne ni kuvita ini xa'a' ne yivi' ndii, ketq va'a' nia' kij' sana'má ña'a' a.

Kuní a sachuun' inga' ña ini e' xini e' Ndiosí xiin' ña chindiee' e' ne yivi'

¹⁴ Ñanji ta'an' i, ne ka'án ña ini nia' xini nia' Ndiosí, te xaa' nia' ña va'a' ndii, kuäsa' kuní xachi' ña ka'án nia' jaan', te kuvij kakü nia' nuu' kuachi xiin' ña ka'án kuitj' nia' ña ini nia'.

¹⁵ Saq e' kuenta ndii, yoo iin ne xika' ichi' Ndiosí xiin' e', tiaa, uun ña'a' nduu' nia', te kuní toto kui'nu' nia', te kuní tu ña kutiakü nia',

¹⁶ te ka'án iin ndo'ó xiin' ne jaan' ndii: "Ndiosí na ku'un xiin' un', na koo na toto un' xiin' ña tiaku un", kachij ndo', ndisü täxi ndo' ña kuní nuu' nia' ndii, köö' ndeeq iin ña va'a' ni xaa' ndo' xa'a' ne jaan' na sakan'.

¹⁷ Nii' sakan' nduu' tu a xiin' ne ka'án kuitj' ña ini nia' xini Ndiosí, te xaa' nia' ña va'a' ndii, iin ña kuäsa' kuní nduu' ña ini nia' jaan'.

¹⁸ Ndisü saq e' kuenta ndii, ka'án yoo' kaa' ndii: "Yo'ó ndii, ini un' xini un' Ndiosí, te yu'u ndii, xaa' i ña va'a." Küvij nia'a' ndo' yu'u ña ini ndo' xini ndo' Ndiosí kij' köö' ña va'a' xaa' i küvij nia'a' i ndo' ña ini i xini i Ndiosí.

19 ¿Ñáá kandixa' ndo'ó ña yoo jin ndaq'a' kuitj'i' Ndiosí? Va'a xaa' ndo'. Ndisu ndeeq ña ndiv'a'a kandixa' ña jaan', te yi'vi va ña'a' a.

20 ¡Ne kuu' kaxi' nduu' ndo'ó! Xa'a' a ña ka'án kuitj'i' ndo' ña ini ndo' xini ndo' Ndiosí, te xää' ndo' ña va'a ndii, jin ña kuäsa' kuní nduu' ña ini jaan'.

21 Xa xiní ndo' ña Abraham, te xii' yata' e' ndii, ni ka'án Ndiosí ña te ndaku nimá nduu' rä nuu' a xa'a' a ña ni xaa' rä kii' ni xika' rä násoko' rä si'e rä Isaac saa ni ka'án chuun' a xiin' rä.

22 Te koto ndo' saa ni xachuun' inga' ña ini rä xini rä Ndiosí xiin' ña ni xaa' rä. Te xiin' ña ni xaa' rä jaan' ni xinu' ña ini rä jaan'.

23 Xa'a' a jaan' na ni xinu' ña yoso' nuu' tutu Ndiosí mii' ka'án a ndii: "Ni ini Abraham ni xiní rä Ndiosí, te ni ka'án a ña te xachuun' ndaku nduu' rä nuu' a." Sakan' yoso' a. Te ni ka'án tu a ña te xiní ta'an' xiin' a nduu' rä.

24 Ña jaan' na kuii' xiní e' ndii, süu' xa'a' a ña ka'án kuitj'i' ne yivi' ña ini ni ja xini ni ja Ndiosí, te nduu' ni ja ne xachuun' ndaku nuu' a. Süu' jaan' ndii xa'a' a ña xaa' tu ni ja ña va'a nduu' ni ja ne xachuun' ndaku nuu' a.

25 Te xa xiní tu ndo' saa ni xka'ndia a xiin' Rahab, ña' ni xiko' xiin' mii' mii'. Ndeeq ña' jaan' ni ka'án Ndiosí ña' ña' xachuun' ndaku nduu' a' nuu' a xa'a' a ña ni natijin va'a a' te Israel, te kuan koto maña ñuu' a', te ni ti'vi' ña'a' a' inga ichi', te ni kakü rä.

26 Sakan' na kuii' jin ñu'u' nde'i kij' köö' ka nimá a ndii, xa ni xi'i a, nii' sakan' tu yoo ña ini e' naa' köö' ña va'a xaa' e'.

3*Koto e' yu'u' e' kii' ndatu'un' e'*

¹ Ñan̄i ta'an' i, na ndüku' kua'a' va ndo'ó ña kunduyu' ndo' ne sania'á, sakan' ña xiní e' ndii, ndjee' kā nakan Ndiosí kuenta nuu' ndu'u, ne sania'á, te sakan' ne xini so'q ña jaqan'.

² Sakuu' e' ndii, ki'in' va ichi' xaa' e' ña vä'a. Ndisu' naa' yoo iin ne yivi', ne köö' kivi' xaa' ña jaqan' xiin' ña ka'án nja' ndii, ne yivi' va'a xachi' nduu' nja', te kuvi' ndiko' ni'i' xiin' mii' tu nja' nuu' kuachhi.

³ Ndëe naa xaa' tu e' kii' chika'ni' e' kaq̄ yu'u' kuei, te saq̄ ri' ña kuní e' ndii, kuvi' ndiko' ni'i' e' ri', te ku'un ri' mii' kā kuní e'.

⁴ Koto tu ndo' saq̄ xaa' tundoo', tee' ndee na'nu' xava'a tun' jaqan', te ndjee' va xika' tachi' ndii, xiin' iin tun' lulu kuiti' kuvi' satuví' te yivi' nu', te kua'an nu' mii' kā kuní ra.

⁵ Sakan' tu xaa' yaa' e' ndii, iin ña lulu kuenta ñu'u' nde'i e' nduu' a, ndisu' kumi' a ndjee' te ka'án nju' a xa'a' ña na'nu' ya'a. Te nduu' a ndee naa iin ñu'u' tjlikin', ña kuvi' kā'mi' kua'a' xava'a xiki' na'nu'.

⁶ Te sakan' tu yaa' e' ndii, ndee naa ñu'u' nduu' a. Te iin xaan' mii' ñu'u' chitu' vi' ña nja'a nduu' tu a. Te iin tu'un' ñu'u' nde'i e', ña kuvi' sativi' kanii' e', nduu' a, te ndee kii' tuví e' xiin' ndee skachi' kuvi' e' ndii, kuvi' sativi' a yoo', sakan' ña ndee naa ñu'u', ña kuaxi vi'e ndiaya', nduu' a.

⁷ Ndixä nduu' a ndii, chüun va ne yivi' samaso nja' sakuu' nuu' kitu' iku', naa kuu' ti' kumi' ta'an xa'a', xiin' saq̄, xiin' ti' kañuu' tixin, xiin' ti' ñu'u' minj̄ ka'nu'.

8 Ndisu ndee jin e' küyü samaso yaq' e'. Sakan' ña jin ña nia'a nduu' a, te küyü ndiko' ni'i' ña'a' e'. Te xiin' yaq' e' jaan' ka'án e' kuento xatu, ña satuxu'ví ne yivi'.

9 Te xiin' yaq' e' jaan' tu xaka'nu' e' Ndiosí, yuva' e', te xiin' ña jaan' tu sanacha'an' e' ne yivi', ne ni xaq' a Ndiosí saa' kuu' mii' a.

10 Xiin' yu'u' e' ka'án va'q' e' xa'q' ne yivi' te xiin' ña jaan' tu sanacha'an' ña'a' e'. Ñani ta'an' i, xäta'q'an saa' e' sakan'.

11 Sakan' ña jin xaan' mii' kiee' tikui ndii, küyü kiee' tikui va'q' xiin' tikui uva.

12 Ñani ta'an' i, sakan' tu itun' higo ndii, küyü kuun nduu' olivo nda'a' nu', ni ndee küyü tu kuun nduu' higo nda'a' yo'o' uva, sakan' na kuii' ni ndee küyü tu kiee' tikui va'q' mii' kiee' tikui uva.

Yoo uvi nuu' ña xini tuní

13 Naa' ka'ni sawa' ndo'ó ne xini tuní ndii, na nia'a ndo' ña jaan' xiin' ña va'q' ña xaa' ndo', xiin' ña maso kuu' ndo', ña taxi' ña xini tuní ndo' jaan'.

14 Ndisu naa' ndasi' va nuu' ndo' xini ndo' ne yivi', te kuni naakuita' tu ndo' xiin' nia' ndii, koo' ndee jin xa'a' ña ka'án nina'ndoo', te xini xa'an' ndo' xa'a' ña ndixa.

15 Ña xini tuní ña kumi' ndo' jaan' ndii, süu' Ndiosí taxi' a, süu' jaan' ndii ña xini tuní, ña yoo jin yivi' kuiti' nduu' a, ña ni naata'vi' xini' ne yivi', ña taxi' ña ndiva'a.

16 Kuachì ndii mii' yoo ne ndasi' nuu' xini nia' ne yivi', te kuni naakuita' tu nia' xiin' inga' ne yivi' ndii, ndiee' mani' nia, te xaa' nia sakuu' nuu' ña nia'a.

17 Ndisu yoo', ne kumi' ñaq xini tuní ñaq taxi' Ndiosí jaqan' ndii, xika' ndoq e' nuu' ichi' a, te sakan' tu ndiee' manj' e', te va'a nimá e' xini e' ne yivi', te nda'vi kuu' e' xiin' ne yivi', te kuvita iní e' xa'a' ne yivi', te sakan' tu xaa' e' kua'a' ñaq va'a, te näkaxin tu e' ne yivi', te nduu' tu e' ne uví nimá.

18 Sakan' ñaq ne nduku' ñaq ndiee' manj' ne yivi' ndii, xika' manj' niq iin yivi', te natiiin niq ñaq xaa' ne yivi' ñaq kuní Ndiosí.

4

Na ndioq' iní e' xa'a' ñaq a ñaq yoo iin yivi'

1 ¿Ñáá xiní ndo' mii' kuaxi' tun kui'e xiin' ñu'u ñaq yoo tein ndo'? Suyu ñaq kiní ndioq' iní mii' ndo' jaqan' sakaku' ñaq kunta'an' nimá ndo' xiin' ñaq va'a ñaq kuní a saq ndo'.

2 Ndioq' iní ndo' xa'a' ñaq a, te köö' a natiin' ndo'. Xa'ní' ndo' ne yivi', te kündieni ká ndo' ñaq ndasí' va nuu' ndo' xini ñaq a' ndo', ndisu köö' a natiin' ndo'. Xa'a tu ndo' tun kui'e xiin' ñu'u, ndisu köö' ñaq a natiin' ndo', sakan' ñaq xikán ndo' a nuu' Ndiosí.

3 Te kij' xikán ndo' a nuu' a ndii, köö' a natiin' ndo' sakan' ñaq xikán va'a ndo' a saq kuní Ndiosí. Süy' jaqan' ndii xikán ndo' a te kusíki' saka ndo' a mii' yoo ñaq siij' nuu' ndo'.

4 Ndo'ó, ne xa'ní ndoso' Ndiosí ndee naa ne kumi' musa ndii, ¿ñáá xiní ndo' ñaq ne xtani' va saq ñaq nduu' kuenta iin yivi' ndii, nanduu' niq ne ni ta'an' va'a ká xiin' Ndiosí? Sakan' na kui' yoo ká xtani' saq ñaq nduu' kuenta iin yivi' ndii, ni ta'an' va'a ká niq xiin' Ndiosí.

5 ¿Ñáá xanini ndo' ñaq yoso' saka ñaq ka'án nuu' tütü Ndiosí ndii: "Kuiñu və Espíritu Ndiosí, ñaq ni taxi a naá nimá e', xini a yoo'?" Sakan' yoso' a.

6 Ndisu chindiee' kua'a' kə Ndiosí yoo' naa yoso' a nuu' tütü a mii' ka'án a ndii: "Täxi Ndiosí ñaq keta və'a ne ñuñu', ndisu chindiee' a ne nda'vi kuu' nimá." Sakan' yoso' a.

7 Sakan' na kuii' taxi ndo' ñaq ka'ndia chuun' Ndiosí nuu' ndo', te täxi ndo' ñaq keta və'a ñaq ndiva'a xiin' ndo', te kuxioo a nuu' ndo'.

8 Ndásayatín ndo' nimá ndo' nuu' Ndiosí te kuyatín tu a jaan' nuu' ndo'. Ndo'ó, ne ndiso' kuachí ndii, nakoó ndo' a, te ndundoo nimá ndo', sakan' ñaq ne uví nimá nduu' ndo'.

9 Xa'a' a jaan' na na kusuchi' u'vi ini ndo', te kuakú ndo', te tana ndii və ndo' xa'a' kuachí ndo'. Na nanduú ñaq ni xaku ndo' ñaq kuakú u'vi ndo', te ñaq sij' ni xini ndo' ndii, na nanduú a ñaq kusuchi' və ini ndo'.

10 Na sanuu' xiin' mii' mii' ndo' nuu' xto'o e' Ndiosí, te kij'in ka'nu' a ndo'ó.

Natava' e' kuenta kuu' ta'an' e'

11 Ñanji ta'an' i, kaniq'a xiin' ta'an' ndo'. Sakan' ña naa' kania'a ndo' xa'a' ne yivi', uun naa' natava' ndo' kuenta kuu' ne jaan' ndii, kania'a tu ndo' xa'a' tu'un ndei' Ndiosí, te natava' tu ndo' kuenta kuu' tu'un ndei' a jaan'. Te kij' xaa' ndo' sakan' ndii, süu' te saxinú tu'un ndei' jaan' nduu' ndo', süu' jaan' ndii te xa'nú kuachí sananduu' xiin' mii' ndo'.

12 Kuachí ndii Ndiosí kuiti' nduu' ñaq xa'a tu'un ndei' jaan', te suví tu a nduu' ñaq xa'nú kuachí e'. Te ñaq jaan' kumi' ñaq ndiee' te sakan' a yoo'

nuu' kuach̄i e', uun k̄atun' a yoo'. Ndisu ndo'ó ndii, ¿yoo' nduu' ndo', tuu ndo', na natava' ndo' kuenta kuu' inga' ne yivi'?

Vä'a ka'an ñuñu' e' xa'a' kivi' tiaqan

¹³ Ch̄uun xa'a' va' ndo'ó vit̄in, ne ka'án ndii: "Vit̄in, uun tiaqan ku'un e' iin ñuñu, te kundiee e' ikan' iin kuiya, te xiko' e' ña'a, te k̄anando e' xu'un'." Sakan' kachi ndo'.

¹⁴ Ndisu xiní ndo' saa saa a xiin' kivi' ñuñu ndo' tiaqan. Kuach̄i ndii, kivi' ñuñu e' ndii, nduu' a ndee naa viko' nu'u', ña yoo iin kanj', te ndi'i tukuu a so'o.

¹⁵ Kuní a ña va'a k̄a ka'an ndo' ndii: "Naa' kuní xto'o e' ndii, kutiak̄u e', te saa e' ña yo'o', uun ña jaan'." Sakan' kuní a ka'an ndo'.

¹⁶ Ndisu ndo'ó ndii, ka'án ñuñu' ndo'. Te sakuu' ña ñuñu' naa ña jaan' ndii, ña nja'a nduu' a.

¹⁷ Sakan' na kuii' ne xiní saa ña va'a, te xää' nja a ndii, kuach̄i xaa' nja nuu' Ndiosí.

5

Vit̄in ka'an Santiago xa'a' ña kundo'o ne vika' nja'a

¹ Ndo'ó, ne vika' ndii, ch̄uun xa'a' va' ndo' ña ka'an i vit̄in, sakan' ña x̄a kuyatin' kuii ña kundo'o ndo'. Sakan' na x̄a'a' ndo' kuak̄u ndo' te nde'i ndo'.

² Sakan' ña ña vika' ndo' ndii, te'i a, te totó ndo' ndii, xaxi' kuxi a.

³ Te oro ndo' xiin' plata ndo' ndii, kuxi a. Te kuxi ña vika' ndo' jaan' kunduú ña tijin kuach̄i ndo'ó nuu' Ndiosí, te kunduú a ndee naa ñu'u' kij'

xa'mi' a ñaq'a. Ndisū taxa'a tē taxa'a kā ndo' ña vika' jaqan' tee' ndee xaq kuyatin' kivi' so'o' ndi'i'.

⁴ Kuní so'o' ndo' ña ka'án kuächhi tē tatú ndo' nuu' ndo', tē nī nákaya ña savi' ndo', sakan' ña nī cha'vi' ña'a' ndo'. Tē xto'o e' Ndiosí ka'nu' koo' chukuu' ndii, xaq nī xini so'o' a ña ka'án kuächhi tē jaqan'.

⁵ Ndo'ó ndii, siij' xika' ndo' ijin yivi' yo'o', tē sasaña' xiin' mii' ndo'. Tē sanda'ni ndo' nimá ndo' xiin' sakuu' ña kuní ndo'. Xa'a' a jaqan' na nī kuxaq'an ndo' ndee naa kiti', ti' xito' kuxi nē yivi', tē xaq nī xaq kivi' ña kuví ri'.

⁶ Tē nī kätun' ndo' nē yivi', nē koo' kuächhi, tē nī xaq'ní' ña'a' ndo' tee' ndee nī kuví ndoní'i nda'a' nī q tē naka'an nī q xaq'a' nī q.

Kundiéni e' ndee xaq kivi' ña nandiko' xto'o e'

⁷ Ñani ta'an' i, kuie kuu iní ndo' ndee xaq kivi' ña nandiko' xto'o e'. Koto ndo' saa kuie kuu' iní tē xachuun' xa'a' ku'u ndee nakuixqä ña savi'. Tē jaqan' ndii, kuie kuu' iní ra ndiatu' ra savi' ña kuun nuu' xiin' savi' ña kuun ndi'i' ndoso'.

⁸ Nii' sakan' tū kuni' a ña kuie kuu tū iní ndo'ó, tē kuita nī i' ndo' nuu' ichi' Ndiosí ndee xaq kivi' jaqan'. Kuächhi ndii xaq kuyatin' xaq kivi' ña nandiko' xto'o e' jaan'.

⁹ Ñani ta'an' i, kuchi ta'an' ndo', saa' ijin kii' katun' ndo' xa'a' ña jaqan'. Sakan' ña xaq kuyatin' kuii kivi' ña nandiko' ña xaq'nú kuächhi.

¹⁰ Ñani ta'an' i, naka'an' ndo' saa nī kundiéni tē nī ka'an tiakú tu'un xto'o e' Ndiosí xiin' ña ndjee' a. Tē jaqan' ndii, kuie nī kuu tū iní ra kii' nī sando'o' ña'a' nē yivi', nii' sakan' tū kuni' a kundiéni ndo'ó, tē kuie kuu tū iní ndo'.

11 Ñä ndixä nduu' a ndii, ka'án e' ñä sañu'u' va Ndiosí ne ni kündieni nuu' tundo'o'. Te ni xiní so'o ndo' sää ni kündieni Job nuu' tundo'o', ñä kuie ni kuu' ini ra. Te xiní tu' ndo' sää ni sañu'u' va ñä'a' xto'o e' Ndiosí so'o' ndi'i', sakan' ñä kuvita va ini a xa'a' e', te yoo ka'nu' va tu ini a xa'a' e'.

12 Ñäni ta'an' i, ñä ka'nu' kä nduu' a ñä tüin ndiaa ndo' kivi' Ndiosí kii' taxi' ndo' kuento ndo'. Ni ndee tüin ndiaa tu' ndo' ndivi'. Te sakan' tu' tüin ndiaa ndo' ñu'u' iin yivi'. Te tüin ndiaa ndo' ndee iin nuu' tukü ñä'a kii' taxi' ndo' kuento ndo' jaan'. Süu' jaan' ndii kii' ka'án ndo' "uun" ndii, ñä jaan' kuiti' ka'án ndo'. Te kii' ka'án ndo' "ü'un" ndii, ñä jaan' kuiti' tu' ka'án ndo'. Sakan' sää ndo', saa' iin kii' kätun' Ndiosí ndo'ó xa'a' ñä jaan'.

Ka'an e' xiin' Ndiosí xa'a' ne kuni kuyvi

13 Naa' yoo sava' ndo'ó, ne ndo'o' ndii, na ka'án niä xiin' Ndiosí. Naa' yoo sava' ne va'a va kuni tein ndo' ndii, na kätä niä yaä Ndiosí.

14 Naa' yoo sava' ne kuni kuyvi tein ndo' ndii, na kana niä te xixa, te xito' ne nakayá xa'a' Ndiosí, te ka'án ra xiin' a xa'a' niä, te xiin' ñä ndiee' xto'o e' kakin ñä'a' ra xa'án oliva.

15 Te kii' ini e', te ka'án e' xiin' Ndiosí xa'a' niä ndii, ndä'a ne kuni kuyvi jaan' sää xto'o e', te ndokoo niä. Te naa' ni xäa' niä kuachí ndii, koo ka'nu' ini a xa'a' niä.

16 Sakan' na kuii' na'mä ndo' kuachí ndo' nuu' ta'an' ndo', te ka'án ndo' xiin' Ndiosí xa'a' ta'an' ndo', te ndä'a ndo'. Te kii' iin ne xachuun' ndaku nuu' Ndiosí ka'án xiin' a ndii, chindiee' kua'a' ñä ka'án ne jaan'.

17 Naa kuu' Elías ndii, jin te yivi' naa yoo' tu
n̄i nduū te jaan'. Te kij' n̄i ka'ān, te n̄i ka'ān ra
xiin' Ndiosí ña kūun savi' ndii, n̄i kūun xn̄a'a a
uni kuiyā yoso' sava.

18 Ni ya'a, te n̄i ka'ān tukuū ra xiin' Ndiosí ña
kūun tukuū savi'. Te n̄i kūun a, te n̄i yoō ña savi'.

*Sanandiko' e' ne yivi' nuū ña ndixä xa'a'
Ndiosí*

19 Ñani ta'an' i, naa' jin ndo'ó sanako' xiin' mii'
nuū ña ndixä ña kandixa' e', te sanandiko' inga
ne ta'an' e' ndo'ó nuū ña ndixä jaan' ndii,

20 kuní i ña kundaní ndo' ña yoō k̄a sanandiko'
ne xaa' kuachí jaan' nuū ichi' Ndiosí ndii,
sakakú ña'a' n̄ia nuū vi'e ña ndiva'a. Te kō
ka'nu' ini Ndiosí xa'a' sakuu' kuachí ne ni xaa
kua'a' x̄avä'a kuachí jaan'.

**El Nuevo Testamento en el Mixteco de
Ayutla**

**Mixtec, Ayutla: El Nuevo Testamento en el Mixteco
de Ayutla New Testament**

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ayutla Mixtec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

7e4f3497-fb83-5234-ac91-e00e1d534904